

U. R. P. № 95 poz. 510) podwyższa się do 50 mk. od każdych 100 kg.

- b) w § 47 opłaty zostają podwyższone do:
- 4.000 mk. od 1 sztuki konia lub bydła rogatego,
  - 2.000 „ od 1 sztuki owcy lub świni,
  - 800 „ od każdych 2 sztuk ptactwa wszelkiego i
  - 800 „ od 1 sztuki innych zwierząt żywych.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w dniu 1 sierpnia 1923 r. równocześnie tracą moc obowiązującą punkty b, c, § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 13 kwietnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 47 poz. 322).

Prezes Rady Ministrów: w z. *Głąbiński*

550.

Oświadczenie rządowe

z dnia 25 maja 1923 r.

w przedmiocie decyzji Rady Ligi Narodów dotyczącej uregulowania ubezpieczeń społecznych na terytorjach odstąpionych bezpośrednio Polsce przez Niemcy na mocy Traktatu Pokoju między Państwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Niemcami podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1920 r. № 35 poz. 200).

Podaje się niniejszem do wiadomości, że dnia 17 lipca 1922 roku Rada Ligi Narodów, na podstawie artykułu 312 Traktatu Pokoju, między Państwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Niemcami, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., powzięła następującą decyzję:

Warunki stosowania art. 312 Traktatu Wersalskiego zostały określone na podstawie ogólnego rozrachunku i podane w artykułach następujących:

Art. 1.

A) Ubezpieczenie na wypadek choroby.

§ 1. Kasy chorych miejscowe, wiejskie, przy przedsiębiorstwach i korporacyjne, których okrąg i sfera działania rozciąga się wyłącznie na terytorja, odstąpione przez Niemcy Rzeczypospolitej Polskiej, będą uważane jako instytucje, które przestały być niemieckimi od dnia 1 stycznia 1919 r., o ile znajdują się na terytorjach dawnej prowincji Poznańskiej, a od dn. 1 stycznia 1920 r. (terminy przełomowe), o ile znajdują się na innych terytorjach.

Przepisy, zawarte w pierwszym ustępie, stosują się również do części kas chorych odstąpionych Polsce, których okrąg lub sfera działania przecięte zostały linią graniczną niemiecko-polską.

Kasy, przedzielone granicą polsko-niemiecką, uważane są nadal, jako kasy niemieckie, których okrąg zredukowany został przechodzącą granicą, o ile ich siedziba pozostała na terytorjum przez Niemcy zachowanym.

§ 2. Osoby, podlegające obowiązkowemu ubezpieczeniu a będące członkami kasy chorych, której okrąg lub sfera działania przecięta została przez polsko-niemiecką granicę, będą uważane jako nienależące do tych kas, poczynając od daty terminu przełomowego, jeżeli w tym terminie nie były zatrudnione na terytorjum należącym do kraju, w którym wskutek kierunku linii granicznej przypada siedziba ich kasy.

Les conditions d'application de l'article 312 du Traité de Versailles sont déterminées sur la base du dessaisissement général, et exposées dans les articles suivants:

Article premier.

A) Assurance-maladie.

§ 1. Les caisses de maladie locales, rurales, d'entreprises et de corporations de métiers, dont la circonscription (Bezirk) ou le ressort (Bereich) s'étend exclusivement sur les territoires cédés par l'État allemand à la République polonaise, seront considérées comme ayant cessé d'être des caisses allemandes à la date du 1-er janvier 1919 pour celles qui sont situées sur le territoire de l'ancienne province de Posen, et dans les autres territoires, à la date du 1-er janvier 1920 (termes de rigueur).

Les dispositions précédentes du 1-er alinéa s'appliquent également aux fractions de caisses-maladies cédées à la Pologne, dont la circonscription ou le ressort est traversé par la frontière germano-polonaise.

Les caisses divisées par la frontière germano-polonaise sont considérées comme étant demeurées des caisses allemandes dont le district a été réduit par le tracé de la frontière, lorsque leur siège est resté dans le territoire conservé par l'Allemagne.

§ 2. Les personnes assujetties à l'assurance, adhérant à une caisse-maladie dont la circonscription ou le ressort est traversé par la frontière germano-polonaise seront considérées comme ayant cessé d'en faire partie au terme de rigueur si, à cette date, elles n'étaient pas employées sur un territoire appartenant au pays auquel le siège de leur caisse est échu par suite du tracé de la frontière.

Począwszy od tej daty mają one prawo do odszkodowania nawet w wypadkach choroby, które zaszły przed terminem przelomowym, tylko w stosunku do tej instytucji ubezpieczeniowej, która działa na miejscu dawnej kasy chorych w odstąpionej części okręgu.

W razie gdy prawo do świadczeń zależy od upływu okresu wyczekiwania lub okresu ubezpieczeniowego, wówczas czas należenia do dawnej kasy aż do terminu przelomowego będzie wzięty przez nową instytucję ubezpieczeniową pod uwagę przy obliczaniu okresu czasu.

Pozatem kasy chorych winny udzielać świadczeń ustawowych i statutowych we wszystkich wypadkach, uprawniających do otrzymania odszkodowania i poprzedzających wejście w życie niniejszych przepisów, nawet gdyby uprawniony w dniu przelomowym zamieszkiwał na terytorjum drugiego państwa lub po tym terminie swoje miejsce zamieszkania tam przeniósł.

§ 3. Kasy, które po upływie terminu przelomowego udzieliły świadczeń, do których nie były wedle uprzednich przepisów zobowiązane, nie będą mogły żądać zwrotu tychże ani od korzystającego ze świadczeń, ani od instytucji ubezpieczającej, obowiązanej do tej wpłaty na mocy niniejszych postanowień i miejscowych przepisów. Korzystający z świadczeń będzie uważany za odszkodowanego za okres, na jaki świadczenia zostały mu udzielone.

Składki, wniesione do kas chorych za czas, w ciągu którego wnoszący je członkowie do kas tych wedle niniejszych przepisów już nie należeli, pozostają w tychże kasach. Obowiązek płacenia składek do właściwej kasy chorych uważany będzie w tej mierze za spełniony.

§ 4. Zasady, zawarte w przepisach §§ 2 i 3, stosują się też do ubezpieczeń dobrowolnych z tą tylko różnicą, że zamiast miejsca, gdzie ubezpieczony jest zatrudniony (§ 2 ustęp pierwszy, 1-sze zdanie) wzięte będzie pod uwagę miejsce jego zamieszkania.

§ 5. Osoby, które w terminie przelomowym należały do kas zastępczych (§§ 503 i następne Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej) mogą pozostać nadal członkami tych kas nawet wówczas, jeżeli miejscowości, gdzie one pracują lub zamieszkują, zostały do Polski przyłączone.

B) Ubezpieczenie od wypadków.

§ 6. Termin przelomowy dla ubezpieczenia od wypadków w częściach Państwa Niemieckiego odstąpionych Polsce na mocy Traktatu Wersalskiego został wyznaczony dla terytorjum dawnej prowincji Poznańskiej na dzień 1 stycznia 1919 r., a dla innych terytorjów na dzień 1 stycznia 1920 r.

§ 7. Poczynając od terminu przelomowego Rząd Polski przyjmuje na siebie odszkodowanie uprawnionych, którzy przed tym terminem ulegli wypadkowi, dającemu im prawo do odszkodowania ze strony stowarzyszenia niemieckiego lub władzy wy-

A partir de ladite date, elles ne peuvent faire valoir leur droit, à une indemnité, même pour des cas de maladie antérieurs au terme de rigueur, qu'auprès du nouvel établissement d'assurance qui fonctionne à la place de l'ancienne caisse de malades, pour le reste du district.

Dans le cas où le droit à une prestation dépend de l'expiration d'une période d'attente ou d'assurance déterminée, le temps d'affiliation à l'ancienne caisse, antérieur au terme de rigueur, sera pris en considération dans le calcul du délai prévu auprès du nouvel établissement d'assurance.

En outre, les caisses-maladie devront verser les prestations légales et statutaires pour tous les cas donnant droit à une indemnité et antérieurs à la mise en vigueur des présentes dispositions, même si l'ayant droit avait déjà, au terme de rigueur, établi sa résidence (Wohnort) dans le territoire de l'autre État, ou s'il y a transféré sa résidence après ladite date.

§ 3. Les caisses qui auraient versé postérieurement au terme de rigueur des prestations qui ne leur incomberaient pas en vertu des dispositions précédentes ne pourront pas se les faire rembourser par le bénéficiaire ou par l'établissement d'assurance chargé d'effectuer ce paiement en vertu des présentes dispositions et du règlement local intervenu. Le bénéficiaire sera considéré comme indemnisé pendant la période pour laquelle la prestation a été versée.

Les caisses conserveront le montant des cotisations qui leur auraient été versées pour une période au cours de laquelle l'assuré n'en était plus membre d'après les dispositions qui précèdent. Les obligations relatives au paiement des cotisations à l'égard de la caisse-maladie qui aurait dû percevoir ces cotisations seront considérées comme remplies.

§ 4. Les principes contenus dans les dispositions des §§ 2 et 3 s'appliquent aux assurés facultatifs, avec cette différence qu'il sera tenu compte du lieu de résidence de l'assuré à la place du lieu de travail (§ 2, 1-er alinéa, 1-re phrase).

§ 5. Les personnes, qui, au terme de rigueur, étaient affiliées à une caisse libre agréée de l'assurance-maladie (§ 503 et suivants du Code d'assurance allemand) peuvent continuer à être membres de cette caisse, même après le transfert en Pologne de leur lieu de travail ou de résidence.

B. Assurance-Accidents.

§ 6. Le terme de rigueur pour l'assurance-accidents dans les parties de l'Etat allemand cédées à la Pologne en vertu du traité de Versailles est fixé, pour le territoire de l'ancienne province de Posen, au 1-er janvier 1919, et pour les autres territoires, au 1-er janvier 1920.

§ 7. A dater du terme de rigueur, le Gouvernement polonais prend à sa charge l'indemnisation des ayants-droit qui, avant cette date, ont été victimes d'un accident leur donnant droit à une indemnité de la part d'une corporation allemande ou d'une

konawczej niemieckiej i którzy w terminie przelomowym mieli swą siedzibę na terytorjum odstąpionem Polsce przez Niemcy, a to bez różnicy przynależności państwowej uprawnionych. Odszkodowanie uprawnionych, którzy w tym czasie zamieszkiwali na terytorjum pozostawionem Państwu Niemieckiemu, ciąży bez względu na przynależność państwową osób zainteresowanych na Rządzie Niemieckim.

Za uprawnionych uważani są nietylko pobierający renty już ustalone w terminie przelomowym, lecz i takie osoby, którym renta została przyznana po tym terminie, lecz na skutek wypadku zaszłego przed tą datą.

§ 8. Rząd Polski stosownie do obowiązujących w danym czasie przepisów prawodawstwa polskiego przejmuje ubezpieczenie od wypadków, które zdarzyły się od terminu przelomowego począwszy w przedsiębiorstwach i oddziałach przedsiębiorstw, znajdujących się na terytorjum odstąpionem Polsce. Od terminu przelomowego stowarzyszenia niemieckie nie mają już prawa do poboru składek od tych przedsiębiorstw i od oddziałów tych przedsiębiorstw.

Rząd Niemiecki przejmuje stosownie do obowiązujących w danym czasie przepisów prawodawstwa niemieckiego ubezpieczenie od wypadków, które, począwszy od terminu przelomowego, zdarzyły się w przedsiębiorstwach lub oddziałach przedsiębiorstw na terytorjach, pozostałych przy Państwie Niemieckim. Polskie zakłady ubezpieczeniowe nie mają prawa do składek od tych przedsiębiorstw lub od oddziałów tych przedsiębiorstw.

§ 9. Wypłata odszkodowań za okres ubiegły przed terminem przelomowym (zaległe renty, koszty leczenia) przypada na zakład ubezpieczeniowy, który winien był wypłacać odszkodowania przed tą datą.

§ 10. Co się tyczy osób, które w czasie pomiędzy terminem przelomowym, obowiązującym wobec dotychczasowego ich miejsca zamieszkania, a 31 grudnia 1921 r. przeniosły swe miejsce zamieszkania z terytorjum odstąpionego Polsce do Niemiec i które w chwili zmiany swej siedziby pobierały rentę z racji wypadku zaszłego przed terminem przelomowym, instytucja ubezpieczająca niemiecka bierze na siebie bez odszkodowania i bez względu na przynależność państwową uprawnionego wypłacanie ustawowych świadczeń od pierwszego dnia miesiąca, który nastąpił po fakcie zmiany siedziby.

Dla osób, które w okresie pomiędzy terminem przelomowym obowiązującym dla ich nowego miejsca zamieszkania a dniem 31 grudnia 1921 r. przeniosły swą siedzibę z Niemiec do Polski i które w czasie zmiany siedziby otrzymywały rentę z racji wypadku, zaszłego przed tym terminem, instytucja ubezpieczająca polska bierze na siebie bez indemnizacji i bez względu na przynależność państwową uprawnionego wypłatę ustawowych świadczeń, począwszy od 1-go dnia miesiąca następującego po dokonaniem przesiedlenia.

Jeżeli renta została cofniętą stosownie do § 608 Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej lub odpowiednich polskich przepisów, to odszkodowanie w warunkach przewidzianych w ustępie pierwszym

autorité d'exécution allemande, et, qui au terme de rigueur, résidaient sur le territoire cédé par l'Allemagne à la Pologne, et cela sans distinction de nationalité. L'indemnisation des ayants-droit qui, à cette date, résidaient sur le territoire demeuré allemand incombe au Gouvernement allemand sans distinction de nationalité des intéressés.

Sont considérés comme ayants droit non seulement les bénéficiaires de rentes dont les rentes étaient déjà au cours au terme de rigueur, mais aussi les personnes auxquelles une rente a été accordée postérieurement, pour un accident qui s'était produit avant cette date.

§ 8. Le Gouvernement polonais assume en conformité des dispositions de la loi polonaise applicables dans chaque cas, l'assurance contre les accidents qui se sont produits depuis le terme de rigueur dans les entreprises et parties d'entreprises situées dans le territoire devenu polonais. Les corporations allemandes n'ont plus droit à des contributions de la part de ces entreprises et parties d'entreprises à partir du terme de rigueur.

Le Gouvernement allemand assume, en conformité des dispositions de la loi allemande applicables dans chaque cas l'assurance contre les accidents qui se sont produits depuis le terme de rigueur dans des entreprises et parties d'entreprises situées dans le territoire resté allemand. Les établissements d'assurance polonais n'ont pas droit à des contributions de la part de ces entreprises et parties d'entreprises.

§ 9. Le paiement des indemnités pour la période antérieure au terme de rigueur (arriérés de rentes, traitement médical etc.) incombe à l'établissement d'assurance qui aurait eu à payer l'indemnité avant cette date.

§ 10. Pour les personnes qui, pendant la période comprise entre le terme de rigueur fixé pour leur ancien lieu de résidence et le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence du territoire cédé à la Pologne en Allemagne et qui percevaient une rente au jour du changement de résidence pour un accident survenu avant le terme de rigueur, un établissement d'assurance allemand prendra à sa charge, sans indemnisation et sans distinction de nationalité, les prestations légales à partir du premier jour du mois suivant la date du changement de résidence.

Pour les personnes qui, pendant la période comprise entre le terme de rigueur fixé pour leur nouveau lieu de résidence et le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence d'Allemagne en Pologne, et qui percevaient une rente au jour du changement de résidence pour un accident survenu avant le terme de rigueur, un établissement d'assurance polonais prendra à sa charge, sans indemnisation et sans distinction de nationalité, les prestations légales, à partir du premier jour du mois suivant la date du changement de résidence.

Si la rente a été supprimée conformément au § 608 du Code d'assurance allemand ou des prescriptions polonaises analogues, l'indemnisation, dans les conditions prévues aux alinéas 1 et 2, pour des

i drugim z racji skutków wypadku, które się później ujawniły, spada na tę instytucję ubezpieczającą stosownie do obowiązujących ją przepisów prawnych, na której ciążyła odpowiedzialność za dany wypadek w chwili cofnięcia renty.

Jeżeli uprawniony powrócił przed 1-ym stycznia 1922 r. do kraju, w którym terminie przełomowym mieszkał, to ciężar odszkodowania spada ostatecznie na właściwą instytucję ubezpieczającą tegoż kraju od dnia 1 miesiąca następującego po dokonaniem przesiedlenia.

W razie nowej zmiany siedziby znajduje zastosowanie § 11.

§ 11. Osoby, mające prawo do renty, a które po dniu 31 grudnia 1921 r. przeniosą swą siedzibę z jednego państwa na terytorjum drugiego państwa, będą w razie przesiedlenia podlegać przepisom prawnym stosującym się do emigracji, a obowiązującym w dawnym miejscu zamieszkania uprawnionego w chwili zmiany siedziby.

§ 12. Jeżeli instytucja ubezpieczająca jednego z państw udzieliła świadczeń, które według przepisów powyższych spadały na instytucję ubezpieczającą drugiego państwa, będzie ona mogła żądać od tejże zwrotu kosztów rzeczywiście poniesionych.

Jeżeli składki wpłynęły do instytucji niemieckiej lub polskiej za okres, w ciągu którego według poprzednich przepisów przeprowadzenie ubezpieczeń od wypadków należało do instytucji drugiego państwa, to ona może żądać zwrotu składek wpłaconych bez procentów.

C) Ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy i na korzyść pozostałych rodzin.

§ 13. Termin przełomowy co do ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na korzyść pozostałych rodzin na terytorjach państwa niemieckiego, odstąpionych przez Niemcy Polsce na mocy Traktatu Wersalskiego, naznaczony został dla terytorjów należących dawniej do prowincji Poznańskiej na dzień 1 stycznia 1919 r., dla innych terytorjów na dzień 1 stycznia 1920 r.

§ 14. W stosunku do osób, które w terminie przełomowym mieszkały stale na terytorjum odstąpionem Polsce, Rzeczpospolita Polska przejmuje, poczynając od tego dnia bez względu na przynależność państwową uprawnionych, wypłatę świadczeń udzielanych przez zakład ubezpieczeniowy lub specjalną instytucję niemiecką, jak również — o ile chodzi o renty — dopłat państwowych.

Rząd Niemiecki obowiązuje się wypłacać w dalszym ciągu osobom w Niemczech zamieszkałym bez względu na ich przynależność państwową i stosownie do przepisów Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy wszelkie świadczenia a w stosunku do rentjerów wszelkie dopłaty państwowe ustalone przed terminem przełomowym przez krajowy zakład ubezpieczeniowy w Poznaniu.

§ 15. Składki wniesione zgodnie z ustawą aż do terminu przełomowego do niemieckiej instytucji

suites d'accidents se manifestant ultérieurement, incombe à l'établissement d'assurance responsable au moment de la suppression de la rente, conformément aux dispositions légales qui sont en vigueur pour cet établissement.

Si l'ayant droit est retourné avant le 1-er janvier 1922 dans le pays où il avait sa résidence au terme de rigueur, la responsabilité pour l'indemnité est reportée définitivement sur l'établissement d'assurance compétent de ce pays, à partir du premier jour du mois suivant le changement de résidence.

En cas de nouveau changement de résidence, le § 11 sera applicable.

§ 11. Les personnes ayant droit à une rente qui, après le 31 décembre 1921, transfèrent leur résidence du territoire de l'un des États dans celui de l'autre, seront soumises, aux prescriptions légales applicables en cas d'émigration, en vigueur dans l'ancien lieu de résidence de l'ayant droit, à la date du changement de résidence.

§ 12. Lorsqu'un établissement d'assurance de l'un des pays a fourni des prestations qui aux termes des dispositions qui précèdent, incombent à un établissement d'assurance de l'autre pays, il pourra exiger de celui-ci le remboursement des frais effectivement assumés.

Si des contributions ont été payées à un établissement d'assurance allemand ou polonais pour une période pendant laquelle, d'après les dispositions qui précèdent, l'application de l'assurance-accidents incombait à un établissement d'assurance de l'autre pays, celui-ci peut exiger la restitution des contributions effectivement versées, sans intérêts.

C. Assurance — invalidité et des survivants.

§ 13. Le terme de rigueur pour l'assurance-invalidité et des survivants dans les parties de l'État allemand cédées à la Pologne en vertu du Traité de Versailles est fixé pour les territoires appartenant autrefois à la province de Posen, au 1-er janvier 1919, pour les autres au 1-er janvier 1920.

§ 14. En ce qui concerne les personnes qui, au terme de rigueur, avaient leur résidence sur le territoire cédé à la Pologne, la République polonaise prend à sa charge, à partir de cette date, sans distinction de nationalité, les prestations accordées par un institut d'assurance ou un établissement spécial allemand, ainsi que pour les rentes, le subside d'État.

Le Gouvernement allemand s'engage à continuer à verser sans distinction de nationalité, et conformément aux prescriptions du Code d'assurance allemand, les prestations fixées, avant le terme de rigueur, par l'institut d'assurance de Posen, pour des personnes résidant en Allemagne, ainsi que, en ce qui concerne les rentes, le subside d'État.

§ 15. Les cotisations légalement versées jusqu'au terme de rigueur à un institut d'assurance ou

ubezpieczającej lub do specjalnego niemieckiego zakładu, jak również okoliczności zastępcze, uznane ustawowo za równoważne, wzięte będą pod uwagę przy obliczaniu rent ustalanych przez polską ubezpieczalnię po terminie przełomowym dla tych ubezpieczonych, którzy w tym terminie byli zatrudnieni na terytorjum odstąpionem Polsce przez Niemcy lub też dla pozostałej po nich rodziny, bez względu na przynależność państwową uprawnionych. Przepisy te stosują się również do ubezpieczonych dobrowolnych, zamieszkałych w terminie przełomowym na terytorjum odstąpionem Polsce.

§ 16. W stosunku do osób, które pomiędzy terminem przełomowym miarodajnym dla dawnej ich siedziby a dniem 31 grudnia 1921 r. przenieśli się z terytorjum odstąpionego Polsce do Niemiec i które pobierały rentę w chwili zmiany siedziby, niemiecki zakład ubezpieczeniowy przejmie bez indemnizacji i bez względu na przynależność państwową uprawnionych świadczenia ustawowe od dnia 1-go miesiąca następującego po dokonaniem przesiedlenia.

W stosunku do osób, które w okresie pomiędzy terminem przełomowym miarodajnym dla nowej ich siedziby a 31 grudnia 1921 r. przenieśli swe miejsce zamieszkania z Niemiec do Polski i które pobierały rentę w chwili zmiany siedziby, ubezpieczalnia polska przejmie bez odszkodowania i bez względu na przynależność państwową uprawnionych świadczenia ustawowe, poczynając od dnia 1-go miesiąca następującego po dokonaniem przesiedlenia.

Jeżeli uprawniony powrócił przed 1-ym stycznia 1922 r. do kraju, gdzie zamieszkiwał stale w terminie przełomowym, odpowiedzialność za wypłatę świadczeń spada ostatecznie na właściwy zakład ubezpieczeniowy tego kraju, poczynając od 1-go dnia miesiąca następującego po dokonaniem przesiedlenia.

W razie nowej zmiany siedziby stosuje się § 17.

§ 17. Osoby uprawnione do pobierania renty, które po 31 grudnia 1921 r. przenieśli swą siedzibę z terytorjum jednego z państw na terytorjum drugiego państwa, będą podlegały przepisom ustawowym, stosującym się do emigracji i obowiązującym w dawnym miejscu ich zamieszkania w chwili zmiany siedziby.

§ 18. W stosunku do osób, które po terminie przełomowym przeniosą swe miejsce pracy lub zamieszkania z terytorjum jednego z państw do drugiego państwa, uwzględnione zostaną przy ustalaniu renty, stosownie do przepisów ustawowych, składki wpłacone aż do terminu przełomowego bez względu na to, w jakim państwie zostały wniesione.

Ubezpieczeni, którzy po terminie przełomowym przenieśli swe miejsce pracy lub zamieszkania z terytorjum jednego z państw do drugiego państwa, nie mogą przy zgłaszaniu swych roszczeń powoływać się na okres w ciągu którego byli ubezpieczeni po terminie przełomowym w zakładzie właściwym dla dawnego ich miejsca pracy lub zamieszkania.

Jednakże w stosunku do osób, które były już ubezpieczone w terminie przełomowym, uwzględni-

à un établissement spécial allemand ainsi que les faits tenant lieu de cotisation seront pris en considération pour le calcul des rentes allouées par l'établissement d'assurance polonais, après le terme de rigueur, aux assurés qui, à cette date, étaient employés dans le territoire cédé par l'Allemagne à la Pologne, ou à leurs survivants, sans distinction de nationalité. Ces dispositions sont également applicables aux assurés volontaires ayant leur résidence, au terme de rigueur, dans le territoire cédé à la Pologne.

§ 16. Pour les personnes qui, pendant la période comprise entre le terme de rigueur fixé pour leur ancienne résidence et le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence du territoire cédé à la Pologne en Allemagne et qui percevaient une rente au jour du changement de résidence, un établissement d'assurance allemand prendra à sa charge, sans indemnisation et sans distinction de nationalité, les prestations légales à partir du premier jour du mois suivant la date du changement de résidence.

Pour les personnes qui, pendant la période comprise entre le terme de rigueur fixé pour leur nouvelle résidence et le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence d'Allemagne en Pologne, et qui percevaient une rente au jour du changement de résidence, un établissement d'assurance polonais prendra à sa charge, sans indemnisation et sans distinction de nationalité, les prestations légales, à partir du premier jour du mois suivant la date du changement de résidence.

Si l'ayant-droit est retourné, avant le 1-er janvier 1922, dans le pays où il avait sa résidence au terme de rigueur, la responsabilité est reportée définitivement sur l'établissement d'assurance compétent de ce pays, à partir du premier jour du mois suivant le changement de résidence.

En cas de nouveau changement de résidence, le paragraphe 17 est applicable.

§ 17. Les personnes ayant droit à une rente qui, après le 31 décembre 1921 ont transféré leur résidence du territoire de l'un des Etats dans celui de l'autre seront soumises aux prescriptions légales applicables en cas d'émigration, en vigueur pour l'ancien lieu de résidence à la date du changement de résidence.

§ 18. Pour les personnes qui, après le terme de rigueur transfèrent leur lieu de travail ou leur résidence du territoire de l'un des Etats dans celui de l'autre, il sera tenu compte, dans la fixation de la rente suivant les prescriptions légales, des cotisations versées jusqu'au terme de rigueur, quel que soit l'Etat auquel ces cotisations ont été versées.

Les assurés qui, après le terme de rigueur ont transféré leur lieu de travail ou de résidence du territoire de l'un des Etats dans celui de l'autre, ne peuvent en faisant valoir leurs demandes, se fonder sur la période d'assurance postérieure au terme de rigueur, pendant laquelle ils étaient assurés auprès d'un établissement d'assurance de leur ancien lieu de travail ou de résidence; toutefois en ce qui concerne les personnes qui étaient déjà assurées au

no zostaną w razie zajścia w drugim państwie okoliczności, uprawniających do świadczeń, przy ustaleniu okresu wyczekiwania oraz ekspektatywy, lecz bez wpływu na wysokość renty, składki ustawowe, wniesione do zakładu ubezpieczeniowego jednego z krajów za okres pomiędzy terminem przelomowym a 1-ym stycznia 1923 r., jako też okoliczności zastępcze.

§ 19. Jeżeli zakład ubezpieczeń jednego z państw udzielił świadczeń, które zgodnie z niniejszymi przepisami obciążać winny zakład drugiego państwa, to zakład ów może żądać zwrotu kosztów bez procentu.

D) Ubezpieczenia urzędników prywatnych.

§ 20. Termin przejęcia ubezpieczenia urzędników prywatnych (termin przelomowy) na terytorjach Państwa Niemieckiego, które na podstawie Traktatu Wersalskiego przypadły Polsce, wyznacza się dla części dawnej prowincji Poznańskiej na 1-go stycznia 1919 r. a dla pozostałych terytorjów na 1-go stycznia 1920 r.

§ 21. Od terminu przelomowego Polska przejmuje świadczenia, ustalone przez Zakład Ubezpieczeń dla urzędników prywatnych w Berlinie lub przez kasę zastępczą, uznaną za taką podług prawa o ubezpieczeniu urzędników, dla takich uprawnionych do utrzymania świadczeń, którzy w dniu przelomowym zamieszkiwali na terytorjach odstąpionych Polsce, a to bez względu na ich przynależność państwową.

§ 22. Ekspektatywy osób, podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu na podstawie ustawy o ubezpieczeniu urzędników prywatnych i zatrudnionych w terminie przelomowym na terytorjach odstąpionych Polsce, jak również ekspektatywy tych osób, które na tychże terytorjach korzystały z dobrowolnego ubezpieczenia, przeniesione zostają, poczynając od dnia przelomowego, do właściwych instytucji ubezpieczeniowych polskich bez względu na przynależność państwową uprawnionych.

§ 23. W stosunku do osób, które w okresie pomiędzy terminem przelomowym miarodajnym dla ich dawnego miejsca zamieszkania a 31 grudnia 1921 r. przeniosły siedzibę swą z terytorjum odstąpionego Polsce do Niemiec i które w tym czasie pobierały rentę, Zakład Ubezpieczeniowy dla urzędników prywatnych w Berlinie przejmie bez odszkodowania i bez względu na przynależność państwową uprawnionych udzielanie świadczeń ustawowych, od pierwszego dnia miesiąca następującego po dokonaniu przesiedlenia.

Co do osób, które w okresie pomiędzy terminem przelomowym, miarodajnym dla ich nowej siedziby a dniem 31 grudnia 1921 r. przeniosły się z Niemiec do Polski i które w tym czasie pobierały rentę, polski zakład ubezpieczeniowy przejmie bez odszkodowania bez względu na przynależność państwową uprawnionych udzielanie świadczeń ustawowych od pierwszego dnia miesiąca następującego po dokonaniu przesiedlenia.

terme de rigueur il sera tenu compte, pour le contrôle de la période d'attente et des droits en cours d'acquisition, mais non pour la fixation de la rente, des cotisations légalement versées à un établissement d'assurance de l'un des pays, pour la période comprise entre le terme de rigueur et le 10 janvier 1923, ainsi que des faits tenant lieu de cotisations, lors de l'entrée du cas d'assurance dans l'autre pays.

§ 19. Si un établissement d'assurance de l'un des pays a fourni des prestations qui, aux termes des dispositions qui précèdent, incombent à un établissement d'assurance de l'autre pays, il peut exiger de celui-ci le remboursement de ses débours, sans intérêts.

D. Assurance en faveur des employés privés.

§ 20. Le terme de rigueur pour l'assurance en faveur des employés privés dans les territoires cédés à la Pologne est fixé, pour les territoires appartenant autrefois à la province de Posen au 1-er janvier 1919, pour les autres, au 1-er janvier 1920.

§ 21. A dater du terme de rigueur, la Pologne prend à sa charge, sans distinction de nationalité, les prestations fixées par l'établissement d'assurance pour les employés privés à Berlin, ou par une caisse libre agréé, suivant la loi sur l'assurance en faveur des employés, pour les ayants droit qui au terme de rigueur avaient leur résidence dans les territoires cédés à la Pologne.

§ 22. A dater du terme de rigueur, les droits en cours d'acquisitions des personnes soumises à l'assurance obligatoire aux termes de la loi sur l'assurance en faveur des employés privés, et qui se trouvaient, au terme de rigueur, employés dans les territoires cédés à la Pologne, ainsi que celles ayant, dans ces territoires, usé du droit d'assurance volontaire, sont transférés aux établissements d'assurance polonais compétents, sans distinction de nationalité.

§ 23. Pour les personnes qui, pendant la période comprise entre le terme de rigueur fixé pour leur ancien lieu de résidence et le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence du territoire cédé à la Pologne en Allemagne et qui percevaient une rente au jour du changement de résidence, l'établissement d'assurance pour les employés privés à Berlin prendra à sa charge, sans indemnisation et sans distinction de nationalité, les prestations légales à partir du premier jour du mois suivant la date du changement de résidence.

Pour les personnes qui, pendant la période comprise entre le terme de rigueur fixé pour la nouvelle résidence et le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence d'Allemagne en Pologne, et qui percevaient une rente au jour du changement de résidence, un établissement d'assurance polonais prendra à sa charge, sans indemnisation et sans distinction de nationalité, les prestations légales à partir du premier jour du mois suivant la date du changement de résidence.

Jeżeli uprawniony powrócił przed 1-ym stycznia 1922 r. do kraju, w którym zamieszkiwał w terminie przelomowym, wówczas ciężar odszkodowania spada ostatecznie na właściwy zakład ubezpieczeniowy tego kraju od pierwszego dnia miesiąca następującego po zmianie siedziby.

W razie nowej zmiany siedziby należy stosować § 24.

§ 24. Uprawnieni, którzy po 31 grudnia 1921 r. przenieśli swą siedzibę z terytorjum jednego z państw do drugiego państwa, będą podlegali przepisom ustawowym, stosującym się do emigracji i obowiązującym w dawnym miejscu zamieszkania uprawnionego w chwili zmiany siedziby.

§ 25. Jeżeli ubezpieczony, nie pobierający emerytury ani renty, przeniósł po terminie przelomowym miejsce pracy lub zamieszkania z terytorjum jednego z państw do drugiego państwa, to przy ustalaniu jego renty podług przepisów ustawowych uwzględnione zostaną składki, wpłacone do terminu przelomowego, bez względu na to, w którym z państw zostały wniesione. Ubezpieczeni, którzy po terminie przelomowym przenieśli miejsce pracy lub zamieszkania z terytorjum jednego z państw do drugiego państwa, nie mogą przy zgłaszaniu swych roszczeń powoływać się na okres, w ciągu którego byli ubezpieczeni w zakładzie, właściwym dla ich dawnego miejsca zamieszkania lub pracy. Jednakże w stosunku do osób już ubezpieczonych w terminie przelomowym, uwzględnione zostaną w razie zajścia w drugim państwie okoliczności, uprawniających do świadczeń, przy ustalaniu okresu wyczekiwania i ekspektatywy, lecz w żadnym razie przy określaniu wysokości renty, składki ustawowo wpłacone do zakładu ubezpieczeń jednego z państw za okres pomiędzy terminem ostatecznym a dniem 10-go stycznia 1923 r., jak również okoliczności zastępcze.

E) Ubezpieczenie w Kasach Górniczych.

§ 26. Od chwili wejścia w życie niniejszych przepisów Rząd Polski przejmuje wypłatę odszkodowań, które mają być wypłacane, na mocy odnośnych statutów, przez kasy górnicze niemieckie, osobom uprawnionym do świadczeń i zamieszkałym w Polsce. Od tej daty ustają wszystkie prawa tych osób w stosunku do niemieckich kas górniczych.

§ 27. Dawni członkowie kasy górniczej niemieckiej, którzyby nie uiszcili przewidzianej w statucie opłaty ewidencyjnej podczas okresu pomiędzy dniem 10-ym stycznia 1920 r. a terminem wejścia w życie niniejszych przepisów, wejść w swe prawa, nabyte względem tej kasy w dniu 10-ym stycznia 1920 r., i bez uiszczenia zaległych opłat. Od chwili jednak wejścia w życie niniejszych przepisów opłata powyższa winna być wnoszona.

Si l'ayant droit est retourné avant le 1-er janvier 1922 dans le pays où il avait sa résidence au terme de rigueur, la responsabilité pour l'indemnité est reportée définitivement sur l'établissement d'assurance compétent de ce pays à partir du premier jour du mois suivant le changement de résidence. En cas de nouveau changement de résidence, le § 24 sera applicable.

§ 24. Les ayants-droit qui, après le 31 décembre 1921, ont transféré leur résidence du territoire de l'un des États dans celui de l'autre, seront soumis aux prescriptions légales applicables aux cas d'émigration, en vigueur dans l'ancien lieu de résidence de l'ayant droit à la date du changement de résidence.

§ 25. Si un assuré ne bénéficiant pas d'une pension de retraite ou d'une rente a, après le terme de rigueur, transféré son lieu de travail ou de résidence du territoire de l'un des États dans celui de l'autre, il sera tenu compte, dans la fixation de la rente suivant les prescriptions légales, des cotisations versées jusqu'au terme de rigueur quel que soit l'État auquel les cotisations ont été versées. Les assurés qui, après le terme de rigueur, ont transféré leur lieu de travail ou de résidence du territoire de l'un des États dans celui de l'autre, ne peuvent, en faisant valoir leur demande, se fonder sur la période d'assurance postérieure au terme de rigueur pendant laquelle ils étaient assurés auprès d'un établissement d'assurance de leur ancien lieu de travail ou de résidence; toutefois en ce qui concerne les personnes qui étaient déjà assurées au terme de rigueur, il sera tenu compte pour le contrôle de la période d'attente et des droits en cours d'acquisition, mais non pour la fixation de la rente, des cotisations légalement versées à un établissement d'assurance de l'un des pays pour la période comprise entre le terme de rigueur et le 10 janvier 1923, ainsi que des faits tenant lieu de cotisation lors de l'entrée du cas d'assurance dans l'autre pays.

E. Assurance auprès des Caisses Minières.

§ 26. À dater de l'entrée en vigueur des présentes dispositions, le Gouvernement polonais prend à sa charge les indemnités qui doivent être versées, en vertu de leurs statuts, par des caisses minières allemandes à des ayants-droit qui ont leur résidence en Pologne. À partir de cette date, tous les droits de ces personnes envers les caisses minières allemandes sont éteints.

§ 27. Les anciens membres d'une caisse minière allemande qui n'auraient pas payé la taxe de rappel statutaire pendant la période comprise entre le 10 janvier 1920 et la date de mise en vigueur des présentes dispositions seront réintégrés dans les droits qu'ils avaient acquis à l'égard de cette caisse, à la date du 10 janvier 1920, et cela sans paiement de la taxe de rappel non versée. À partir du jour de mise en vigueur des présentes dispositions, la taxe de rappel statutaire doit être payée.

F) Przepisy odnoszące się do spraw spornych.

§ 28. Oba państwa uznają za ważne orzeczenia ostateczne, powzięte do chwili wejścia w życie niniejszych przepisów przez instytucje ubezpieczające i władze ubezpieczeniowe jednego lub drugiego państwa, o ile orzeczenia te pozyskały moc prawną i nie są pod względem materialnym sprzeczne z niniejszemi postanowieniami.

Zainteresowani, którzyby chcieli zacząć zgodność danego orzeczenia z przepisami powyżej przytoczonymi, mogą do dn. 31 grudnia 1922 r. żądać wznowienia postępowania, poprzedzającego to orzeczenie. Żądania takie będą rozpatrywane przez władzę orzekającą, której decyzja została zaczepioną. Przepisy zawarte w § 30 i 31 określają dalsze postępowanie.

W razie niezgodności w ostatniej instancji pomiędzy właściwymi władzami obu państw, co do zgodności wydanych orzeczeń z niniejszemi przepisami, sprawa będzie poddana Trybunałowi Rozjemczemu przewidzianemu w art. 5.

§ 29. Jeżeli w jednej i tej samej sprawie wydane zostały przez instytucje ubezpieczające lub władze ubezpieczeniowe obydwu państw prawomocne orzeczenia sprzeczne, i jeżeli żadna z tych decyzji nie może być skutecznie zaczepioną według procedury rewizyjnej, przewidzianej w § 28 ust. 2, osoby zainteresowane mogą żądać unieważnienia decyzji, które ich dotyczą. O wniosku decyduje najwyższa władza ubezpieczeniowa tego kraju, którego instytucje ubezpieczające lub też władze ubezpieczeniowe powzięły ostatnią decyzję. Najwyższa władza ubezpieczeniowa może uchylić decyzje sprzeczne i albo rozpatrzyć sprawę sama lub też wskazać tę władzę, której poruczone zostanie ponowne rozstrzygnięcie w przedmiocie odwołania.

§ 30. O pretensjach, regulowanych niniejszemi przepisami i zawisłych z chwilą wejścia w życie tych przepisów w instytucjach lub władzach ubezpieczeniowych danego kraju, decydują właściwe władze tego kraju.

O ile dana pretensja zawisła w instytucjach ubezpieczeniowych obu krajów, postępowanie odbywać się będzie w tym kraju, którego władzom została pretensja wcześniej przedstawiona.

Jeżeli petent nie mieszka w kraju, gdzie ma się odbyć postępowanie według brzmienia pierwszego lub drugiego ustępu niniejszego artykułu, może on zażądać, aby postępowanie będące w toku lub zawisłe u jednej z władz ubezpieczeniowych, przejęte zostało przez władzę tego kraju, w którym on mieszka. O tym jego prawie winna petenta powiadomić ta władza, gdzie sprawa dana jest lub stanie się zawisłą. Odpowiedni wniosek może być o tyle tylko postawiony, o ile władza ta nie wydała jeszcze w tej mierze orzeczenia, mogącego uzyskać prawomocność.

W razie gdyby w chwili wejścia w życie niniejszych przepisów odpowiednie orzeczenie było już wydanem, wówczas taki wniosek może być postawiony w postępowaniu ewentualnie dopuszczalnym w danym wypadku. Władza, która uprzednio dana

F. Clauses Relatives au Contentieux.

§ 28. Les deux Etats reconnaissent comme valables les décisions définitives prises jusqu'à la mise en vigueur des présentes dispositions par des établissements et autorités d'assurance sociale de l'un ou de l'autre Etat, dans la mesure où elles ont acquis force de chose jugée, à moins qu'elles ne soient contraires, en substance, aux présentes dispositions.

Les intéressés, qui contesteraient la conformité d'une telle décision avec les dispositions susvisées ont un délai jusqu'au 31 décembre 1922, pour demander la reprise de la procédure antérieure à la décision. Ces demandes seront jugées par la juridiction dont la décision est attaquée. Les prescriptions des §§ 30 et 31 ci-après s'appliqueront à la procédure ultérieure.

En cas de désaccord en dernière instance entre les juridictions des deux Etats, portant sur la conformité de la décision avec les présentes dispositions, l'affaire sera soumise au Tribunal arbitral prévu à l'art. 5.

§ 29. Si au sujet d'une même demande, des décisions contradictoires ayant force de chose jugée ont été prises par des établissements d'assurance ou des autorités d'assurance des deux Etats et qu'aucune de ces décisions ne puisse être contestée valablement suivant la procédure de revision prévue au § 28, alinéa 2, les intéressés peuvent demander l'annulation des décisions qui les touchent. L'autorité suprême d'assurance du pays dont les établissements d'assurance ou autorités d'assurance ont décidé en dernier ressort dans le litige statue sur la demande. L'autorité suprême d'assurance peut annuler les décisions contradictoires et, soit connaître elle-même de l'affaire, soit désigner l'autorité chargée de décider à nouveau au sujet de la demande formulée.

§ 30. En ce qui concerne les demandes visées par les présentes dispositions et qui, à la date de l'entrée en vigueur de ces dispositions, relèvent d'un établissement d'assurance, la décision appartient aux autorités compétentes de ces pays.

Lorsque la demande aura été portée devant les établissements d'assurance, des deux pays, la procédure suivra son cours dans le pays dont les autorités auront été saisies en premier lieu.

Si le demandeur ne réside pas dans le pays dans lequel la procédure doit être poursuivie aux termes des alinéas 1 et 2, il peut exiger qu'une action pendante ou devant être portée devant une autorité d'assurance soit reprise par les autorités du pays où il réside. Il doit être informé de ce droit par l'autorité qui est ou doit être saisie du litige. La demande ne peut être formulée qu'autant que cette autorité n'a pas émis une décision pouvant passer en force de chose jugée. Dans le cas où, lors de la mise en vigueur des présentes dispositions une telle décision était déjà émise, la demande pourra être formulée suivant la procédure prévue le cas échéant. L'autorité précédemment compétente devra remettre les pièces aux autorités compétentes de l'autre Etat. Sur la demande de

sprawę rozpatrywała, winna wówczas wszelkie dotyczące jej akta przekazać właściwym władzom drugiego państwa. Na żądanie instytucji ubezpieczeniowej, która wydała zaczepione orzeczenie, ta instytucja ubezpieczeniowa, która na podstawie niniejszych przepisów obowiązana jest przejąć wypłatę odszkodowania, winna zastępować na swój koszt przed władzami właściwymi swego okręgu instytucję ubezpieczeniową, o której powyżej była mowa.

§ 31. Przewidziane w §§ 29 i 30 orzeczenia jednego państwa, nakazujące instytucji ubezpieczającej drugiego państwa wypłacanie świadczeń, są dla tejże instytucji wtedy tylko obowiązujące, gdy właściwe władze własnego jej państwa uznają je za podlegające wykonaniu. W tym celu, gdy orzeczenie nabrało mocy prawnej, ta władza, która je wydała, winna przesyłając odnośne akta zażądać odpowiedniego oświadczenia ze strony Urzędu Ubezpieczeń Rzeszy w Berlinie, o ile chodzi o orzeczenie właściwej władzy polskiej, a ze strony Trybunału dla Spraw Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu, o ile chodzi o orzeczenie właściwej władzy niemieckiej. Oświadczenia co do wykonalności orzeczenia można wtedy tylko odmówić, jeżeli w postępowaniu poprzedzającym wydanie tego orzeczenia jednej ze stron odmówiono posłuchania, do którego miała prawo, lub też jeżeli chodzi o prawa, do których nie stosuje się niniejszy rozrachunek. W takim wypadku właściwa władza, mająca złożyć oświadczenie, winna przed udzieleniem odmowy, zasięgnąć opinii najwyższej władzy orzeczeniowej drugiego państwa.

W akcie orzeczenia, uznanego za wykonalne, winno oświadczenie co do jego wykonalności być umieszczone po tekście samego orzeczenia.

§ 32. Podania o przywrócenie praw, istniejących przed wygaśnięciem terminów prawnych, winny być zgłoszone do tej władzy, która w chwili zgłoszenia podania była zgodnie z niniejszymi przepisami właściwą do powzięcia orzeczenia co do istoty rzeczy.

Podania o wznowienie postępowania winny być rozpatrywane w każdym państwie przez tę władzę, której orzeczenie zostało zaczepione.

O środkach prawnych przeciwko decyzjom, wydanym w myśl ustępu pierwszego i drugiego, rozstrzyga właściwa władza tego samego kraju. § 31 znajdzie zastosowanie.

§ 33. W razie gdyby władzy orzeczeniowej jednego z państw przekazana została sprawa, rozpatrywana przez władzę orzeczeniową drugiego państwa, to koszty sądowe, powstałe przed przekazaniem sprawy, pokryte zostaną przez to państwo, którego władza sprawę daną przekazała, koszty zaś sądowe później powstałe, ponosić będzie to państwo, do którego władz dana sprawa przeszła.

Opłaty ryczałtowe i kary pieniężne pobierane będą przez to państwo, którego władza ubezpieczeniowe dane orzeczenie wydała.

G) Przepisy ogólne.

§ 34. Przekazanie aktów rentowych, kart kwitowanych i wszelkich dokumentów, dotyczących prze-

l'établissement d'assurance qui, a émis la décision attaquée, l'établissement d'assurance qui aux termes des présentes dispositions est tenu de prendre à sa charge l'indemnisation, doit représenter à ces frais auprès des juridictions de sa circonscription l'établissement d'assurance susmentionné.

§ 31. Les décisions des juridictions d'un Etat prévues aux §§ 29 et 30, qui condamnent un établissement d'assurance de l'autre Etat à l'allocation d'une prestation, ne sont obligatoires vis-à-vis de cet établissement, que lorsque la juridiction compétente de son propre pays les a déclarées valables. A cet effet, dès qu'une décision est passée en force de chose jugée, la juridiction qui l'a prise doit requérir, en transmettant les dossiers du litige, la déclaration susvisée auprès de l'Office impérial à Berlin, s'il s'agit d'une décision d'une juridiction polonaise, et s'il s'agit d'une décision d'une juridiction allemande, auprès du Tribunal suprême pour les questions d'assurances sociale à Poznan. La déclaration de validité ne peut être refusée que si, dans la procédure ayant précédé le jugement, l'audition à laquelle avait droit une des parties intéressées lui a été refusée ou s'il s'agit de droits auxquels ne s'applique pas le dessaisissement. Dans ce cas, la juridiction, appelée à donner la déclaration doit, avant d'opposer un refus, prendre l'avis de la juridiction suprême de l'autre Etat. Les expéditions de toute décision déclarée valable doivent reproduire la déclaration de validité à la suite du texte de la décision.

§ 32. Les demandes en réintégration dans les droits existant antérieurement à l'expiration des délais légaux, doivent être introduites auprès de la juridiction qui, au moment de la demande, avait compétence, d'après les présentes dispositions, pour prendre la décision sur le fond.

Les demandes en reprise de procédure sont jugées dans chaque Etat par la juridiction dont la décision est attaquée.

Les recours contre les décisions visées aux alinéas 1 et 2 seront jugées par l'autorité compétente du même pays. Le paragraphe 31 sera applicable.

§ 33. Dans le cas où une juridiction d'un Etat a été saisie d'une affaire en suspens auprès d'une juridiction de l'autre Etat, les frais judiciaires seront supportés par l'Etat de la juridiction dessaisie, s'ils sont nés antérieurement au dessaisissement et par l'Etat de la juridiction saisie, s'ils sont nés postérieurement. Les taxes forfaitaires et amendes sont recouvrées par l'Etat dont la juridiction d'assurance a rendu la décision.

G. Dispositions générales.

§ 34. Le transfert des dossiers de rentes, cartes-quitance et toutes pièces concernant le passage

widywanego w §§ 14 i 16 przejęcia rent, zostanie dokonane za pośrednictwem Krajowego Zakładu Ubezpieczeniowego w Brandeburgu.

Państwa zainteresowane przekażą sobie pozatem w razie potrzeby karty kwitowe ubezpieczonych.

Państwo Niemieckie winno złożyć Rzeczypospolitej Polskiej w jaknajprędszym czasie za pośrednictwem zakładów i władz ubezpieczeniowych niemieckich wszelkie akta w sprawach spornych, podległych odąd kompetencji zakładów i władz ubezpieczeniowych polskich, dalej wszelkie akta i inne dokumenty, dotyczące właścicieli rent, zamieszkałych w Polsce, oraz przedsiębiorstw, których główna siedziba znajduje się w Polsce, wreszcie wszelkie akta spraw już rozstrzygniętych, lecz niezbędnych dla przeprowadzenia spraw w toku będących.

Rzeczypospolita Polska winna oddać Rządowi Niemieckiemu za pośrednictwem zakładów i władz ubezpieczeniowych polskich wszelkie akta w sprawach spornych, podlegających kompetencji władz niemieckich.

§ 35. Obydwa państwa winny udzielić swym władzom i zakładom ubezpieczeniowym potrzebnych instrukcji, w celu wzajemnego okazywania sobie pomocy prawnej, aby ułatwić stosowanie niniejszych przepisów w spornych sprawach. Będą one również czuwały nad tem, aby redakcja podań w języku urzędowym drugiego państwa nie mogła służyć jako powód do odrzucenia tych podań.

Koszty, wynikłe z udzielania sobie wzajemnie pomocy prawnej, będą zwracane na podstawie taryf, obowiązujących w kraju, udzielającym pomocy prawnej.

§ 36. Pretensje o zwrot kosztów lekarzy, dentyстів i innych osób, powołanych do udzielania pomocy przy przeprowadzeniu ubezpieczenia społecznego, jak również pretensje, zgłaszane przez aptekarzy i instytucje lecznicze jednego z terytorjów w stosunku do instytucji ubezpieczających i władz ubezpieczeniowych drugiego terytorjum, winny być nawzajem zaspokojone, o ile zostały przed 10-ym stycznia 1920 r. zgłoszone.

Spory co do przepisów, zawartych w poprzednim ustępie, będą rozstrzygane przez sądy zwyczajne państwa, w którym zamieszkuje pozwany.

Art. 2.

Prawo własności do wszelkiego majątku, będącego w posiadaniu instytucji ubezpieczających działających w Polsce, przechodzi na Państwo Polskie bez naruszenia długów hipotecznych, własność tę obciążających.

Przepisy poprzedniego ustępu nie przesądzają w niczem załatwienia kwestji, mogących powstać odnośnie do spłacania hipotek.

Sumy, zapisane przez te instytucje na pożyczki wojenne i wpisane do ksiąg długu publicznego niemieckiego, pozostają do dyspozycji Rządu Niemieckiego.

Art. 3.

Na skutek ogólnego rozrachunku i w uwzględnieniu z jednej strony wszystkich zobowiązań finan-

des rentiers prévu aux § 14 et 16 s'effectuera par l'entremise de l'Institut d'assurance de Brandebourg.

Les deux Etats intéressés se transféreront, en outre, en cas de besoin, les cartes-quittances des assurés.

L'Etat allemand devra faire remettre à la République polonaise, dans le plus bref délai par les établissements et autorités d'assurance allemandes les dossiers des affaires contentieuses pour lesquelles les établissements et les autorités d'assurance polonaises sont dorénavant compétents, les dossiers des rentes et autres documents concernant les rentiers résidant en Pologne et les exploitations dont le siège se trouve en Pologne, ainsi que les dossiers des affaires liquidées nécessaires à l'instruction des affaires en suspens.

La République polonaise devra faire remettre au Gouvernement allemand par les établissements et autorités d'assurance polonaises, les dossiers des affaires contentieuses relevant des juridictions allemandes.

§ 35. Les deux États devront donner à leurs autorités et établissements d'assurance les instructions nécessaires en vue de se prêter, en matière d'assurance sociale, une mutuelle assistance destinée à faciliter l'application des présentes dispositions. Ils veilleront à ce que la rédaction des requêtes dans la langue officielle de l'autre État ne puisse servir à motiver le rejet de celles-ci.

Les frais résultant de l'assistance sont acquittés sur la base des tarifs en vigueur dans le pays qui prête l'assistance.

§ 36. Les demandes de remboursement des médecins, médecins-dentistes, et autres personnes, appelés à donner des soins prévus par l'application du régime des assurances sociales, ainsi que les demandes formulées par des pharmaciens et institutions sanitaires de l'un des territoires visés, auprès des établissements et autorités d'assurance et l'autre territoire, devront recevoir satisfaction, si ces demandes ont été formulées avant le 10 janvier 1920.

Les litiges relatifs aux dispositions du précédent alinéa seront tranchés par les tribunaux ordinaires de l'Etat, où se trouve le siège du défendeur.

Article 2.

La propriété de toute fortune possédée par les institutions d'assurances sociales fonctionnant en Pologne est transférée à l'Etat polonais, sans qu'il soit porté atteinte aux créances hypothécaires qui peuvent la gréver. Les dispositions du présent alinéa ne préjugent en aucune manière du règlement des questions qui peuvent surgir en ce qui concerne le paiement des hypothèques.

Les sommes souscrites par ces institutions aux emprunts de guerre, et inscrites au Livre de la dette publique allemande, restent à la disposition du Gouvernement allemand.

Article 3.

En conséquence du dessaisissement général, et en considération d'une part de toutes les obligations

sowych, odnoszących się do każdej kategorii ubezpieczeń, z drugiej zaś strony przepisów art. 2, Państwo Niemieckie przekaże Państwu Polskiemu sumę ryczałtową 125 milionów marek (papierowych) niemieckich.

Wyplata tej sumy winna być dokonana w ciągu 2-ech tygodni od daty powzięcia na podstawie art. 312 Traktatu Wersalskiego decyzji przez Radę Ligi Narodów. Procenty będą obliczane od dnia 31 grudnia 1921 r. w wysokości 5°/o rocznie.

Art. 4.

Wykonanie przez oba państwa wszystkich przepisów, zawartych w powyższych artykułach, uważane będzie za równoważne z wypełnieniem wszelkich zobowiązań wzajemnych, wynikłych lub mogących wynikać z działalności ubezpieczeniowej, omówionej w art. 312 Traktatu Wersalskiego.

Art. 5.

Spory, które mogłyby ewentualnie wynikać na skutek powyższych przepisów, będą rozstrzygane przez Trybunał Rozjemczy, do którego zarówno Rząd Niemiecki jak i Polski wydelegują jednakową liczbę przedstawicieli. Prezydent Związku Szwajcarskiego zostanie uproszony o wyznaczenie Przewodniczącego tego Trybunału.

financières relatives à chaque catégorie d'assurance, d'autre part des dispositions de l'article 2, l'Etat allemand transférera à l'Etat polonais une somme forfaitaire de 125 millions de marks allemands (marks papier).

Le versement de cette somme devra être effectué dans les deux semaines à dater de la décision prise, conformément à l'article 312 du Traité de Versailles, par le Conseil de la Société des Nations. Des intérêts seront calculés à partir du 31 décembre 1921 au taux annuel de 5°/o.

Article 4.

Les deux États seront considérés comme ayant rempli, par l'exécution des clauses contenues dans les articles précédents, toutes leurs obligations réciproques qui résultent ou peuvent résulter du fonctionnement des assurances visées par l'article 312 du Traité de Versailles.

Article 5.

Les différends qui surgiraient éventuellement à raison des dispositions précédentes seront tranchés par un tribunal d'arbitrage, où chacun des deux Gouvernements allemand et polonais délèguera un nombre égal de représentants. Le Président de la Confédération Helvétique sera prié de désigner le président de ce tribunal.

Minister Spraw Zagranicznych: *Al. Skrzyński*

551.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych

z dnia 23 czerwca 1923 r.

o czasie pracy w zakładach handlowych.

Na mocy art. 19 ustawy z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. r. 1920, № 2, poz. 7), oraz art. 3 ustawy z d. 14 lutego 1922 r. zmieniającej ustawę z d. 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. R. P. № 14, poz. 127) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze obejmuje następujące zakłady:

- a) sklepy, stragany oraz wszelkie inne miejsca zawodowej sprzedaży towarów,
- b) kantory pralni, farbiarni i przedsiębiorstw przewozowych, prywatne biura pośrednictwa pracy, lombardy, sale licytacyjne, antykwaryjaty, salony i wystawy ze sprzedażą dzieł sztuki, starożytności i t. p. o charakterze przedsiębiorstw handlowych oraz zakłady pogrzebowe,

- c) jadalnie, do których zalicza się: restauracje, cukiernie, kawiarnie, mleczarnie, piwiarnie, winiarnie, miodarnie, garkuchnie, bary, kuchnie publiczne, bufety, szynki, traktjerie, karczmy, gospody.

§ 2. Przepisom niniejszego rozporządzenia nie podlegają:

- a) apteki,
- b) wszelkiego rodzaju wystawy o charakterze artystycznym lub kulturalnym,
- c) sprzedaż, dokonywana wyłącznie na cele społeczne, o ile przy niej nie są zatrudnieni pracownicy na podstawie najmu pracy.

§ 3. W myśl ustawy z d. 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu pracownicy zakładów, wymienionych § 1, nie mogą być zatrudniani dłużej niż 8 godzin na dobę, w sobotę zaś dłużej niż 6 godzin na dobę, a ogólny czas pracy nie może przekraczać 46 godzin na tydzień.

Pracownicy zatrudnieni w sobotę przez 8 godzin na dobę, zgodnie z przepisami art. 9 ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu, mają otrzymać wzamian jeden dzień wolny od pracy po upływie miesiąca lub dwa tygodnie po upływie roku, opłacone według zwykłych norm wynagrodzenia danego pracownika; czasu tego nie wlicza się do urlopu,